

serdilo, da je povsod otroke, kjer jih je našla, ropala in poklala.

Res bi povest od „Lamwaberl“ nekaj sličnega imela z libijsko-gerško Lamio, — al kako so štajarski Nemci, kateri so za Slovenci na Štajarskem stanovanjska dobili, do te povesti prišli, ktera gotovo Rimljanom ni obče znana bila?

Mi nikjer ne najdemo zapisanega, da bi se rimski naselniki (kolonisti) do časa nemške naselitve v Štajarski ohranili bili. Tedaj so jo mogli prejeti od naroda, kateri je ob času rimskega gospodarstva v Štajaru stanoval. Ako so ti stanovniki, kakor se terdi, bili Kelti, tedaj ti spet povesti od Lamie Nemcem niso mogli izročiti, ker so za Kelti prišli v Štajarsko iz severja Slovenci.

Menda pa so Slovenci v lazniški dolini kakošno rimsko kolonijico ali pa kakošen keltišk ostanek našli, kateri je njim povest od libijsko-gerške Lamie izročil? To se ne dá dokazati, ker se nemškim zgodovinoslovcem, postavimo, Matiju Kochu ¹⁾, unemu istemu, kateri je, ne bravši naših pretresov, kateri terdijo, da so ob času rimskega gospodarstva v Noriku stanovali Slovenci, smelno izustil besede: „Unbedenklich dürfen wir die Unmöglichkeit eines solchen Nachweises aussprechen“ — ljubi terditi, da Slovenci niso druga kakor pušavo našli, kadar so se v 6. stoletju v notrajni Austrii naselili. (Dalje sledi.)

Ozir po svetu.

Domače življenje Turkov.

V babnišnico Turkov ne smé noben drug možk kakor le gospodar, zato jo imenujejo harem; harem je arabska beseda in pomeni „svetišče“. Kakošne svetišča so haremi, se bomo prepričali iz sledečega popisa, ki smo ga posneli iz potopisa kneginje Belgiojose, kateri kot ženski je bilo pripušeno, skrivnosti nekega harema natanko pregledati. Pač čudili se bomo slišati, kako se živi v haremih, ktere nekteri popisujejo tako, da človeka res mika, se soznantiti s temi „pozlačenimi tičnicami“, ki so zares tičnice za turške žene, al ogledane od znotraj so bolj umazane kot pozlačene.

Čujmo, kaj pripoveduje omenjena gospá, ki je bila v Čerkesu v haremu ondašnjega mufti-ta ²⁾. — „Moj stari mufti — pravi ona — je 90 let star in ima več žen, naj stareja je v 30. letu; otrok pa ima vsake starosti od dojenčka pri 4 mescih noter do 60 let starih sinov in hčer, od kterih poslednjih pa ne vé, koliko jih je, in kje se po svetu klatijo, kaj so, in od česar živijo. Vidila sem, da njemu samemu se je gnjusilo pred nečednostjo harema, da je bil sit šundra in hrupa v njem. Mufti naš pride podnevi v harem, kakor pride v štalo, da ogleda konje, sicer pa stanuje pozimi in poleti v drugih sobah, ki so zunaj harema“.

„Stopimo v harem, kateri se nam večidel popisuje kot gledišče lepote in ljubezni, kot kazališče lišpa in krasote. Kaj vidimo? Černe in raztergane stene, lesene, oprasene in s pajčevinami preprežene strope, stergane in vmazane počivala (zofe), stergane zakrivala, povsod packe od loja in olja. Kakoršno stanovanje, takošne prebivavke. Ker je v haremih le malo ogledal (špeglov), se lišpa ženstvo v njih le na dobro srečo; sila veliko z demanti in biseri okovanih iglic vtaknejo v pisane bombažaste rute, ktere ovijajo okoli glave. Lasé imajo skuštrane, ker le prav gosposke žene, ki so stanovale pred v Carigradu, imajo glavnike (kampiljne). Ker nimajo ogledala, da bi se va-nj gledale, in ker so si vse med seboj nevošljivke, ne pové ena drugi, ali si pač svoj obraz prav mala, in lahko je verjeti, kako smešno so po tem takem večidel pomalane. Žna-

ble in lica si malajo rudeče, nos, čelo in brado pa belo, plavkaste se naredé pod očmi in nosom. Še bolj pa se našemijo nektere, ki si hočejo obervi prav lepo černo namalati; nad vsakim očesom si potegnejo od nosa do senca na vsaki strani debelo liso, da je kaj. Žalostno se vjema ta malarija z lenobo in nesnago, ktera je lastna ženstvu jutrovih dežel. Da ni treba vsaki dan obraza malati, pa tudi rok in nog ne, v ktere z rumeno barvo pičice narejajo, se ne umivajo vsaki dan, ker sicer tudi mislijo, da voda škoduje lepoti. Tako je nesnaga povsod, kamor pogledaš. Zraven tega pa so še kupi otrok in trume služabnic, posebno zamork, ki živé v haremih. Od otrok ne govorim; njih navade in razvade so že tako vsakemu znane —, le od služabnic rečem: kaj bi pri nas rekli, ako bi se naše dekle umazane in bose valjale po gosposkih počivalih? In taka je v haremih. Potem pa še to: v oknih v tistih krajih se malokje šipe vidijo; namest šip zadelujejo okna s papirjem, ki je v olji namočen bil. Ker pa v Azii tudi ravno nimajo papirja dovolj, da bi ž njim zadelovali okna, je pa tudi več taci haremov, ki so celó brez okenj in tisto malo svetlobe, ki je potrebuje Turčin, da v sobah tobak in kavo pije, neubogljive otroke šeska itd., jim dohaja skozi dimnike (kamine). Naj pa nihče ne misli, da v stanicah brez okenj je popolnoma temá. Ker so hiše vse pri tleh, z enim nadstropjem, in ker dimniki niso nikdar višji kakor hiše in so zraven tega tudi široki, lahko vidiš skoz dimnik mlo nebo, ako se emalo prikloneš in skoz-nj polukaš. Popolnoma pa manjka zraka v teh zapertih stanicah, — ali ženstvu v haremih še na misel ne pride, da bi pogrešale čistega zraka. Merzle po natori svoji, in brez dela celi dan, da bi se kaj zgrele, čepijo cele ure na tleh pri ognji, in se še toliko ne zavejo, da se človek v tistem zraku tudi zadušiti utegne. Ako mi v spomin pridejo ti umetno napravljeni berlogi, nabasani s sterganimi babami in razujzdanimi otroci, mi hudo prihaja in vesela sem, da sem srečno prestala kratki čas, v katerem mi je bilo dano te svetne turške „nebesa“ natanko viditi, ki bi jih pa jez raji „pekkel“ imenovala“.

Za poduk in kratek čas.

Dvakrat obešen in enkrat ubit, ali: Navada je železna srajca.

Pred več leti so na Ogerskem silovitega tolovaja zasačili, zaperli in po kratki preiskavi na vislice obsodili. Ker je pred smertjo 3 dni izpostavljen bil, ga pride med drugimi ljudmi tudi njegov kum (boter) obiskat, ki je v ravno tistem mestu rabelj (frajman) bil. On ga mlo pogleda in pravi: „pač bi ne bil verjel, da ravno jez, ki sem te tako rekoč prvi za kristijanstvo pripravil ob prihodu na svet, te bom mogel tudi iz sveta spraviti. Pa Bog je usmiljen; pri njem pomoči išči; ako bo konec dober, bo vse dobro“. S temi besedami ga zapusti, in serce obsojenca navdaja veliko upanje.

Dan njegove smerti napoči, zadnja ura se približuje; vzdignejo ga in na morišče peljajo. Rabelj pride pozneje za njim in se silno počasi véde, da bi le dle njegovo smert odlašal; pa — kar potegnejo ga in — obešen je. Boter mu je tiho na ušesa pošeptal, da naj se potají (ker takrat niso bile še hitro-vislice, kakor zdaj; kdor je obešen bil, je visel dokler ni doli skapal), da bo prišel, in ga bo rešil.

V tem času gré memo vislic neki mlinar, ki je bil enmalo pijan. Obešeni ga, kolikor je mogel govoriti, prosi, naj mu pomaga z vislic, ker po posebnem čudežu je pri življenji ohranjen bil. Mlinar mu urno pomaga, ga na svoj dom pelje, mu dá piti in jesti, in ga prenoči, svojim ljudém pa nič ne pové, kdo je ta ptujec. Trudna mlinarjeva družina je kmali zaspala.

Kadar hudodelec, ki je po zvijači ušel zasluženi smerti, čuti, da vse spi, vzame naj lepše opanke, se obuže, gré v hlev, in tira ven par volov. Hlapec, kateri je v hlevu

¹⁾ Glej „Mittheilungen des histor. Vereins für Krain“, Monat September 1854. str. 66 in 67.

²⁾ Mufti, na Turškem imeniten gospod, je svetovavec vladarstva. Vsako večje mesto ima svojega muftita; glavár vsih muftitov, kterih je 210 v vsi Turci, je Šeih ol Islam.

spal, sliši, da nekdo živino krade, skoči za njim, ga vseka z vso močjo po glavi, da se tat mertev na tla zavalí. Potem gré hitro po gospodarja in mu vse pové, kaj se je zgodilo. Kako se le-ta zavzame, ko vidi, da je tat ravno pred malim časom z vislic rešeni ptujec! — Vsim drugim zadregam v okom priti, ga s hlapcem hitro nabašeta in spet na vislice obesita, kakor je poprej bil.

Kar drugi dan glas počí po mestu, da ima včeraj obešeni nove silo lepe opanke na nogah, ki je poprejštare in raztergane imel. Opančar, ki jih je naredil, kmali spozna, da so mlinarjeve, kateri je bil precej k sodbi poklican, da je vse natanko povedal, kako se je to godilo in kako je bil hudodelnik dvakrat obešen in enkrat ubit.

Zapisal kakor čul J. Dernač.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Verone na Laškem od 24. t. m. Včeraj so začeli pri nas žeti in naši kmetovavci se veselé obilega pridelka. Kokonov (svilnih mešičkov) pa še do danes niso povsod brali, tedaj se še prav za gotovo ne vé, kakóšen bo letošnji svilni pridelk; vendar možje, ki so v sviloreji popolnoma zvedeni, nič prida ne pričakujejo. Za tega voljo se pa derží tudi cena svile tako nenavadno visoko, kakor je takrat poskočila, ko smo se začeli bati, da bojo kavalerji letos slabi. Rajžovo polje pa stoji neizrečeno lepo in nadjati se smemo prav bogate letine, če le v prihodnjih 3 mescih, ki ga rajž še do dozoritve potrebuje, nobene nesreče ne bo. Kolera se po naši deželi zlo razširjuje.

Tr. Zt.

Iz Reke. Kolera v Reki, pišejo „Nar. Nov.“, prihaja zmiraj huja; zbolí in umerje jih mnogo na dan. 21. dan t. m. je zbolelo 57 oseb, umerlo pa 24. To je naredilo velik strah v Reki, da vse, kar se izseliti more, se seli in beží. Šole so zaperte.

Iz Gorice. Milostljivi knez in veliki škof gosp. dr. Andrej Gollmayr so preteklo nedeljo slovesno nastopili prestol višjega duhovnega pastirstva v Gorici. Za vso deželo goriško imenitni dan je bil prepevan s pesmami v čveterih jeziki in popisan v posebni spomenici v laškem jeziku.

Iz Labudske doline 26. junija. Žito po naši dolini lepo kaže; sadja pa, razun hrušk, ne bomo menda nič imeli.

Iz Ljubljane. Naš visokospoštovani policijni predstojnik in vladni svetovavec gosp. Jožef Strohbach pride po višjem sklepu Nj. veličanstva od 14. t. m. v Linco, policijni predstojnik iz Linca, vladni svetovavec gosp. Leopold Bezdek pa pride na njegovo mesto v Ljubljano.

Novičar iz raznih krajev.

Telegrafne naznanila pravijo, da 25. dan t. m. so prišli presvitli cesar v Zločev, 26. opoldne pa v Tarnopol; povsod so bili s serčnim veseljem sprejemani. Iz Lvova so 24. junija razglasiti dali armadno povelje, v katerem med drugim stoji, da, kakor hitro bo moč, se bo zmanjšala armada in rezervi 3. in 4. kardela bojo razpušeni. — Govori se, da avstrijska vlada tiste vojaške konje, katerih bi ne utegnili zdaj potrebovati, misli proti primerni najemšini kmetovavcem in grajšakom v najem dati. — Ministerstvo notrajnih oprav se nek posvetuje, kako bi se po izgledu kupčijskih in obertnijskih zbornic dale tudi kmetijske zbornice napraviti. — Ministerstvo nauka je določilo, da nima ravno nič zoper to, ako profesor pri preskušnjah godnosti vprašanja na listke zapiše in si potem vsak učenec svoj listek potegne, al velélo je, naj profesor tako ravná, da preskušnja potem ne pride ob znanstveni značaj in se ne preverže v zgol raboto. — Da je, kakor se je tam pa tam govorilo, avstrijska vlada prepovedala, da iz solín galiških, posebno iz Viličke, ne smé nič solí na Rusovsko, ni res in tudi ne more res biti, dokler ni Avstrija z Rusijo v vojski.

Avstrijska vlada ima namreč od leta 1815 posebno pogodbo (kontrakt) z rusovsko, po kateri ji je zavezana, vsako leto iz solín Bohnije in Viličke 700.000 centov kamnitne solí po ceni, kakor je takrat njo stala, namreč cent po 50 kr. dajati. Res je, da sedaj, ko je vse dražje, so tudi delavci v solinah dražji, tako, da sam pridelk centa solí današnji pride na 1 fl. 22 kr. Al avstrijska vlada je zavezana v uno nizko ceno od tistega časa, ko je te solíne v svojo last dobila. Ko je namreč leta 1809 cesar Franc s cesarjem Napoleonom mir sklenil, je bila pravica do Viličke in njenih solín med avstrijsko vlado in med tadanjo vojvodino Varšavo razdeljena; kmalo pa je vojvodina oskerbníštvo solín sami Avstrii proti temu izročila, da naj vsaka izmed nju polovico solnih dohodkov vživa. Ko se je leta 1815 rusovsko poljsko kraljestvo vstvarilo, je dunajski zbor izgovoril, da naj bojo Vilička in njene solíne lastina Avstrije, samo da se ta zaveže, za poljsko kraljestvo potrebno sol iz teh solín rusovski vladi po pridelovavni ceni dajati. Tako stoji ta reč. — Od povodinj v Tirolih sedalje sliši, da ne le polje je pokončano, temuč tudi mnogo hiš povséh se je poderlo in tudi marsiktera cerkev. — Novice iz vojske v Krimu segajo do 26. t. m., pa ne povejo nič posebnega. S pokopovanjem merličev so imeli zavezniki in Rusi veliko opraviti. Francozi in Angleži so že naznanili, koliko ljudi so v hudi bitvi 18. dan t. m. zgubili, Rusi pa še svoje zgube niso oznanili. Francozka armada šteje 18 mertvih, 133 ranjenih, 17 pa vjetih oficirjev, vojakov je padlo 1544, ranjenih pa je 1644. Angležev je mertvih in ranjenih skupej 1295. Pelissier pravi, da angležki vojskovodja je kriv, da pri napadu Malakovega turna ste zedinjene armadi tako slabo opravile, ker Angleži so pozabili svet poprej ogledati, potem pa so prišli nenadoma pred Redanom na graben in niso mogli naprej. Na to se je zadnje dni francozko ministerstvo posvetovalo: ali bi ne bilo prav, da bi se Pellissier-u dala pravica, da bi smel, če bi treba bilo, na svojo roko kaj početi brez dogovora z lord Raglan-om in Omer-pašom; cesarju Napoleonu je nek ta misel všeč, sklenjeno pa vendar še ni bilo nič. — Rusovska armada na Černaji je nek silo močna. — Da ni nemogoče sovražniku v Sevastopolj priti, terdijo zdaj Francozi prav za gotovo, ker 7. kakor 18. junija je prišlo več Francozov v mesto (pervikrat blizo 500, zadojikrat kakih 50). — Govori se, da od francozkega državnege zbora, ki se bo 2. julija snidel, bo terjala vlada dovoljenje, da smé spet 300.000 novincov (!) v vojaško službo sklicati. — Minister Palmerston unidan v državnem zboru vprašan: ali hoče angleška vlada porok biti za turški zajem? ni hotel na to odgovora dati. — V Bruselji v Belgii bo začel prihodnji mesec izhajati nov časnik v francozkem jeziku pod imenom „Le Nord“ (Sever), kterege namen je, braniti Rusijo krivic, s katerimi jo napadajo mnogoteri časniki, in pa Evropi razodevati politični, verski, obertnijski in narodni stan rusovskega carstva. Izdajatelj tega časnika je doživel mnogo ovér, preden je mesto dobil za izdajanje njegovo, ker v Berolinu, Draždani, Hamburgu itd. mu ni bilo pripušeno.

Povabilo.

Prihodnjo sredo popoldne ob 5. uri bo prvi mesečni zbor v zgornji muzejni sobi. Pomenki bojo v mnogih natoroznanskih rečéh.

Posebno dobra služba

za oskerbnika (Verwalter) na veliki grajšini na Horvaškem, med Ptujem in Varaždinom v prav prijetnem kraju, je odperta. Oskerbnik mora zveden biti v kmetijstvu, posebno pa v pisarijah, ktere zadevajo grajšinske opravila in gruntne bukve. Kdor želi to službo dobiti, od ktere zamoremo reči, da je malo tacih, in ima tudi lastnosti jo dobro opravljati, pa da tudi slovensko zna, naj se oglasi pri vredniku „Novic“, ki mu bo vse bolj natanko povedal.